

Marie Doubková

První jihočeská pilotka

Daniel KOVÁŘ a Jiří ŠILHA

„Miluji krásu nadpozemských výšek, jakou poznáváme my letci s otevřenou duší i srdcem, miluji letectví pro jeho krásný sport a nelekám se nebezpečí. Ba naopak toužím po větším zdokonalení se v nebezpečných evolucích leteckých, jakmile budeme mít stroj pro leteckou akrobacii...“

(Marie Doubková, 1936)

Vydání publikace podpořila sponzorským darem paní Mgr. Ing. Pavla Pivoňka Vaňková, poslankyně Poslanecké sněmovny PČR a zastupitelka města Lišova.

Úvod:

Vojensko-letecká historická společnost v Českých Budějovicích, která se jak, již název napovídá, zabývá leteckou historií, vydává již třetí publikaci o historii jihočeského létání. Tentokrát se jedná o první jihočeskou pilotku a světovou rekordmanku Marii Doubkovou.

Marie Doubková se narodila v r. 1915 v Levíně u Lišova nedaleko Českých Budějovic. Již od útlého mládí se zajímala o technické věci, a tak jako málo žen v tehdejší době získala řidičský průkaz a poté se rozhodla věnovat létání. Její kariéra pilotky byla sice krátká, ale velice úspěšná. Tato publikace její letecký život přibližuje na základě historických dokumentů, archivních záznamů a fotografií, za jejichž poskytnutí autoři děkují synovi Marie Doubkové Ing. Vlastimilu Bělohlávkovi.

Publikace vznikla k 55. výročí úmrtí Marie Doubkové - Bělohlávkové.

Jiří Šilha
předseda VLHS

==== Rodný mlýn ====

Jižně od Prahy leží České Budějovice, severovýchodně od Budějovic najdeme Lišov, severně od Lišova je Levín a jen kousek na severovýchod od tamní návsi se v údolí Hůreckého potoka pod Dačickým rybníkem skrývá starobylý Levínský neboli Podlevínský mlýn. Vznikl už někdy před třicetiletou válkou a patřil původně lišovské městské obci. Právě tady stála kolébka první jihočeské pilotky Marie Doubkové.

Během 19. století se v Levíně vystřídali příslušníci starobylých jihočeských mlynářských rodin Bicanů, Panských a Doubků. Stárnoucí Matěj Bican přivítal, když mohl v roce 1864 předat mlýn svému nastávajícímu zeti Františku Panskému. Ten zemřel roku 1880 a dosud mladá vdova Kateřina se v únoru 1882 znovu provdala za Jana Doubka.

Doubkovi byli odnepaměti rozšířeni na Milevsku, a to v samotném městě i v okolních vesnicích a mlýnech. Jednalo se totiž o starý mlynářský rod. Přími předkové Marie Doubkové hospodařili na tzv. Vášovském neboli Doubkovském mlýně, který najdeme mezi Milevskem a Přeborovem v údolí Milevského potoka pod hrází Vášovského rybníka (budova měla popisné číslo 23 v rámci Přeborova). Roku 1744 je doložen mlynář Tomáš Doubek, v dalších generacích následovali Tomáš mladší, Josef, Antonín. Právě Antonínovi se v Přeborově narodil Jan Doubek (1845–1927), Mariin dědeček. Také Janova matka pocházela z mlynářské rodiny z Vlksic na Milevsku. Nepřipomínáme to samoúčelně, nýbrž abychom zdůraznili, co Marie mohla mít v krvi po předcích:

určitou svobodomyšlnost a zároveň smysl pro technická díla a zdravý pokrok.

Jan Doubek opustil rodné hnízdo a přiznal se v roce 1882 do Levína, vzdáleného od Milevska padesát kilometrů. To samo o sobě napovídá, že šlo spíše o sňatek sjednaný, díky němuž Jan vyženil vlastní mlýn. Ženichovi bylo 36, nevěstě 39. Dva a půl roku po svatbě se jim narodil syn František Doubek (1884–1932), otec pozdější letkyně. Ten ve svých třiceti letech převzal mlynářskou živnost a nechal své rodiče Jana a Kateřinu bydlet na výměnku. Psal se rok 1914 a František byl čerstvě ženatý s Marií, dcerou sedláka Tájka z Vlko vic, narozenou 24. května 1890.

Mlýn pod Levínem v roce 2024.

Levínské dětství a mládí

Jako první dítě se Františku a Marii Doubkovým v Levíně narodila 2. ledna 1915 dcera, která dostala křestní jméno po matce. Po ní následoval 9. května 1916 syn Karel. Rok 1918 nezačal pro mlynářovu rodinu dobře, v lednu zemřela v pětasedmdesáti letech Františkova matka Kateřina na srdeční vadu. Nedlouho poté Marie Doubková potřetí otěhotněla, ale předčasný porod se jí stal osudným: pouhou hodinu po svém narození 20. listopadu 1918 zemřela

malá Anička a hned následujícího dne podlehla mlynářka následkům traumatu v kombinaci se zápallem plic a zánětem mozkových blan. Zatímco Evropa oslavovala konec světové války, levínský mlynář František Doubek 23. listopadu 1918 naráz pohřbíval v Lišově svou ženu i novorozeně.

Pouhé dva měsíce po této nešťastné události se František Doubek oženil znovu. V kostele sv. Aloise na pražských Vinohradech si 28. ledna 1919 vzal mladší sestru své zesnulé

manželky Annu Tájkovou z Vlkovic (narozena 1. července 1894). Budoucí pilotce byly v té době pouhé čtyři roky, a tak si zřejmě na náhradní matku zvykla, tím spíše, že ji nepochybně už dříve znala jako svou tetu. Františkovi se začalo dařit, v letech 1919 a 1920 přistavěl hospodářskou budovu a mlýnici a celkově mlýn zmodernizoval. Přišla však další rodinná tragédie, když v lednu 1920 zemřela novomanželům první dcerka Zdenka ve věku sotva tří týdnů. Větší přízeň sudiček měl syn Ladislav Doubek, narozený v červenci 1921, který se dožil bez jednoho měsíce dvaosmdesáti let.

Takové tedy bylo rodinné zázemí, v němž prožila dětství Marie Doubková a které ji nepochybně formovalo spolu s prostředím mlýna, stojícího na samotě pod lesem. Od září 1921 chodila Marie pravidelně dva a půl kilometru na obecnou školu v Lišově a v letech 1926–1929 tamtéž na měšťanskou. Prospěchem i vzornou docházkou patřila k nejlepším žákyním, na vysvědčení mívala v nižších ročnících skoro samé jedničky a byla na tom mnohem lépe než její bratr Karel. Přitom třídní učitelka Straková a později třídní Šachl hodnotili poměrně přísně. Mariiným spolužákem na lišovské měšťance byl Karel Černý (1914–1991), pozdější voják z povolání, příslušník druhého a třetího odboje, pobočník generála Heliodora Píky. Po třetím ročníku zamířila Marie Doubková do Českých Budějovic, kde se zapsala na Veřejnou odbornou školu pro ženská povolání a byla ubytována v dívčím penzionátu Jihočeská Vesna na Husově třídě. To byla její první větší zkušenost s blízkým „velkoměstem“. Na dívčí škole absolvovala pouze první ročník 1929/1930, a to s nikterak oslnivým prospěchem: výbornou známku

obdržela pouze ze zpěvu, tělocviku, nauky o látkách a správo-
vání prádla. Tedy vesměs z předmětů, které mohla docela
dobře provozovat i doma. Do druhého ročníku už nenastou-
pila a zřejmě už od té doby zůstala v domácnosti, pomáhala
s administrativou a zaučovala se ve vedení otcova hospodář-
ství. Marii bavilo vaření, připravovala chutné pokrmy pro
rodinu, zaměstnance mlýna i pro návštěvy a těšil ji pohled na
spokojené strávníky. Od dcery mlynáře se tak jako tak očeká-
valo, že se provdá za muže odpovídajícího stavu. Jenže
Marie nebyla úplně obyčejným děvčetem.

V rodině navíc došlo k podstatným změnám: v květnu
1927 v tichosti zemřel vysloužilý mlynář a Mariin dvaosm-
desátiletý dědeček Jan Doubek, horší ranou však byla smrt

Momentka z pilotní zkoušky v srpnu 1936 v Plané.

otce Františka, který se na podzim 1931 podrobil náročné
operaci a 22. února 1932 podlehl rakovině ledviny ve věku
pouhých 47 let. Novináři o něm napsali: „*Zesnulý byl typická
osobnost, pravý český mlynář, vždy pln zdravého humoru.
Svou zdatností a korektním jednáním získal sobě ve svém
okolí značné vážnosti. Svůj rodný malý mlýn přivedl odbor-
nou znalostí a obchodní podnikavostí k velikému rozkvětu.*“
Hlavou rodiny se stala vdova Anna, Mariina nevlastní matka
a zároveň teta, a již v roce 1934 byl mlýn přepsán na bratra
Karla Doubka, tehdy čerstvě osmnáctiletého. Kromě nich
v levínském mlýně bydleli a pracovali ještě kočí Lavický
s manželkou, řidič Teska, topič Svatoš a dělník Nečesaný.

„Máňa z Doubků mlýna“ mezitím dospívala v moderní ženu,
která milovala sport i zábavu. Ráda tančila a tajně si zapálila
oblíbenou cigaretu. Tuto neřest pěstovala po celý život, stala
se z ní silná kuřačka. Když mohla, hrála tenis, plavala, jezdi-
la na koni, v zimě lyžovala anebo bruslila na rybníce nad
mlýnem. Okouzila ji technika, začala jezdit automobilem
a na jaře 1933 v pouhých osmnácti letech dokonce složila
šoférské zkoušky. A to v době, kdy žena za volantem zdaleka
nebyla běžným jevem. V letech 1934–1935 hodně cestovala
po Evropě, naučila se výtečně německy, anglicky a ovládala
zřejmě i další jazyky.

Skutečnou vášní, kterou ale musela dlouho tajit před tetou-
nevlastní matkou, se Marii stalo létání. Paní Doubková měla
pro takové sklony pramálo pochopení, a tak raději nevlastní
dceru zaměstnávala sušením sena či vázáním snopů. Bylo to
však málo platné. Stálo mnoho úsilí „maminku“ přemluvit,
ale podařilo se. Ano, Marie nazývala Annu Doubkovou

„svou maminkou“, nejspíše ke své maceše přilnula jako k vlastní.

Žabí skoky v Lišově

Slabou půlhodinku chůze od Levínského mlýna leží město Lišov, kam Levín spadal farou a školou, kam se chodilo na nákupy, na úřady a kudy se také jezdilo do Českých Budějovic. Právě v Lišově a okolí se před polovinou třicátých let našla skupina asi dvaceti nadšenců, které okouzlo létání a kteří se rozhodli založit v roce 1935 místní skupinu Masarykovy letecké ligy. Byli to sami muži, ale vzali mezi sebe také jednu ženu či spíše ještě dívku – dvacetiletou Marii Doubkovou – a jejího o rok mladšího bratra Karla. Na svazích nad Lišovem dcera levínského mlýnáře vykonala své první krátké lety na jednoduchém kluzáku. Přestože původně se do lišovského kursu bezmotorového létání rozhodla přihlásit za každou cenu, nakonec jej ani nedokončila, neboť tyto „žabí skoky“, jak sama přiznávala, jí nestačily. Měla na víc, věděla to, a raději se začala smířovat s myšlenkou, že zůstane na zemi.

Založení a činnosti lišovské odbočky Masarykovy letecké ligy vydatně napomáhal všestranný propagátor letectví z Českých Budějovic profesor Jaroslav Maňák a byl to možná právě on, kdo si povšiml Mariina nadání a dokázal jej ocenit. Nikdo z ostatních Lišováků se v leteckém oboru více neprosadil, ostatně sotva mohl, neboť odbočku MLL tvořili většinou lidé zavedení ve vlastní profesi, kterou by těžko na

delší dobu opouštěli, stejně jako své bydliště: předsedou ligy byl obvodní lékař MUDr. Peterka, dále tu byli tři učitelé, zubař, obchodníci, truhláři, autodopravci, uzenář, čalouník a truhlář. Jim krátké „žabí skoky“ za Lišovem stačily.

Z pilotního výcviku Aeroklubu.

Pilotkou Aeroklubu

Marie Doubková zamířila výš, a to doslova. Dveře ke skutečnému létání jí otevřel vstup do českobudějovického Aeroklubu, kde měla kromě Maňáka i některé další známé, a ti ji dokázali nadchnout. V rodině – s výjimkou bratra – oporu nenalezla, spíše naopak. Byla však odhodlaná překáž-

ky zdolávat. Aeroklub rozvíjel svou činnost od roku 1923 a s veřejnou podporou dokázal uskutečnit smělé plány: kolem poloviny třicátých let budoval vlastní letiště v sousedství obce Plané u Českých Budějovic a 18. srpna 1935 otevřel první kurs pilotní školy. Když sem Doubková přišla, byla už nově dokončena travnatá vzletová plocha a začal se stavět hangár. Přihlásila se jako jediné děvče do jarního kursu, a když 30. března 1936 spolu s ostatními frekventanty poprvé vzlétla v motorovém letadle, „*potom už bylo marné přemlouvati k zanechání tohoto třeba nebezpečného, přece tak krásného sportu ... Zapomněla pro létání na všechno ostatní. Denně již ráno v 5 hodin jezdívala 18 km daleko od svého domova na letiště, aby se věnovala pilotnímu výcviku, který ráno trval od 5 do 9 hodin, a odpoledne znovu od 4 do soumraku*“. Pod vedením instruktora Jana Steinbauera a šéfpilota Ing. Alexandra Boettnera prošla Doubková výcvikem na letounu Praga Air Baby a připravovala se na zkoušku. Byla hodnocena jako nejlepší žačka kursu a měla více samostatných letů než ostatní žáci. Létáním žila a podle vlastních slov se ve vzduchu cítila bezpečněji než při jízdě autem. Říkalo se o ní v žertu, že dala přednost letadlu před sňatkem a že „*Máňa je tak do létání, že prolétá celé své věno*“.

Zkoušku dělala na potřetí, nikoli však vlastní vinou. Při prvním termínu žák, který létal před Doubkovou, letadlo rozbil. Čekalo se pak dva měsíce na novou „bejbinu“, ale ta do Aeroklubu dlouho nepřicházela, a tak se nedočkavá Marie rozhodla vykonat přezkoušení na typu Š-218.14. Jiný kursis-

ta ho však opět zničil týden před zkouškami. Doubková pak usedla do kabiny cvičného stroje Š-118 (imatrikulace OK-BUK), se kterým při jednom letu s instruktorem Steinbauerem musela nouzově přistát kvůli závadě na rozvodovém hřídeli. Žačku však nemohlo odradit nic.

Velký den nadešel konečně ve čtvrtek 27. srpna 1936, kdy

Po složení pilotní zkoušky v roce 1936.

se na letišti v Plané u Českých Budějovic podrobila pilotní zkoušce před komisí ve složení dr. Ing. Štícha a Ing. Jílek z ministerstva veřejných prací. Létalo se na typu Š-118.13 (imatrikulace OK-BUB). Žáci ovšem museli nejdříve odklidit z letištní plochy několik kupek sena, aby měli dostatečné místo pro vzlet. Předepsaným úkolem bylo vykroužení „osmiček“ v horizontu a ve výšce nad 200 metrů, následoval výškový let nad 600 metrů, který ale nesměl trvat déle než 15 minut, poté měl každý žák klesat s vypnutým motorem

a klouzavým letem přistát. Marie těsně před startem dostala od přítomného dr. Zikmunda do kapsy dvacetník pro štěstí, snad i proto uspěla na výbornou, a stala se tak první jihočeskou pilotkou. Hned po zkoušce běžela radostnou novinu telefonovat „mamince“ do mlýna. Spolu s Marií tehdy obdrželi pilotní průkaz ještě Karel Čáp, František Dvořák, Rudolf Hansa, Bohumil Klinger, Stanislav Tajrych a Otta Teller. Posledně uvedený o necelé dva roky později zahyne právě zde v Plané v důsledku chybné pilotáže.

Do československého leteckého rejstříku bylo v meziválečné době zapsáno celkem 37 pilotních oprávnění pro ženy. Marie Doubková ho obdržela oficiálně 9. září 1936 jako jedenadvacátá v pořadí a vůbec první žena z jižních Čech.

Její pilotní průkaz měl šťastné číslo 777.

Čtižádostivá mladá žena litovala nerovných šancí obou pohlaví v leteckém sportu a prozrazovala své plány, sotva zaschlo razítko na jejím pilotním diplomu: „*Věřím, že kdyby naše ženy měly takovou příležitost jako muži, jimž se naskýtá snad nejvíce při vojenském výcviku, dokázaly by mnoho. Ovšem my na vojnu nemůžeme a pro civilní letce je výcvik přece jenom velmi drahý. Odvahy, síly i tělesných dispozic bych měla dosti a věřím a vynasnažím se, abych i přes to, že mám teď po zkouškách málo příležitostí, přece jen vynikla. Teď jsem zatím zase doma, v hospodářství, pomáhám mamince v domácnosti a také trochu v kanceláři ve mlýně a dá mi někdy velkou práci, než se mi podaří přemluvit maminku, aby mne pustila na letiště, ale přece udržuji se stále v kondici, protože to je to nejlhavnější.*

Moje maminka měla vždy o mne velký strach, na venkově je také moje situace mnohem horší než ve městě, kde se lidé přece jen dívají na všechno již jinak – a tak než jsem mohla něco podniknouti, musela jsem vždy svoji maminku mnoho přemlouvat. Mám však na štěstí dva bratry, kteří jsou zcela na mé straně a posilují mne v mých plánech. A tak doufám, že příštím rokem se již budu moci představit jako akrobatka a pak že už půjde všechno mnohem urovnaněji. Na dosažení tohoto titulu se těším nejvíce.“

Rekordwoman

Letecká kariéra slečny Marie Doubkové vlastně nebyla nikterak dlouhá, zato lemovaná úspěchy. Jako první z českých pilotek se zúčastnila mezinárodní soutěže a pokusila se získat rychlostní rekord na stokilometrové trati v kategorii sportovních letadel s motorem. O svých úspěších ale později příliš nemluvila, v rodině spíše dávala k dobru historku, jak kdysi v Aeroklubu po vysazení motoru musela nouzově přistát v bramborovém poli.

Druhá polovina třicátých let tvořila slavnou éru československého letectví, kdy se konstruktéři a piloti snažili podat výkony a ustavit rekordy, jimiž by se prosadili i v mezinárodním měřítku. Obor však byl především doménou mužů, a tím více veřejnost sledovala výsledky nadějně Jihočešky. „Slečna Doubková má vzácnou výhodu, že jest téměř ojedinělou ženou v celém našem státě, jež létá, nebojí se a má ctí-žádostivost, bez které nelze dosíci v žádném sportu úspěchů. V našem státě jest řada pilotek vycvičených v různých klubech, ty ale po obdržení diplomu buď se létání vzdaly a nebo není o nich slyšet – nevynikly. Ženy druhu slč. Doubkové jest beze sporu nutno si vážít, má před sebou ještě mnoho práce a mnoho možností...“. Tomuto hodnocení ovšem předcházela neobyčejná sezóna 1937.

Dcera mlynáře z Levína poprvé ochutnala atmosféru skutečné soutěže v květnu 1937 při závodě pravidelnosti na Moravě. Malé letadlo B-60 „Bestiola“ tehdy pilotoval její někdejší instruktor Steinbauer, sama Doubková s ním letěla jako navigátorka. Trasa začínala i končila v Brně a vedla nad

významnými jihomoravskými místy: Zlínem, Velehradem, Buchlovem a Mohylou míru u Slavkova. V konkurenci tří desítek posádek se reprezentanti budějovického Aeroklubu umístili zhruba uprostřed. Nebyl to zářný úspěch, ale povzbudil Doubkovou k dalšímu tréninku.

Společně s Ing. Zdeňkem Svobodou vytvořili posádku, která se v září 1937 zúčastnila tehdejší největší soutěže sportovních letadel – III. Národního letu Československou republikou. Jejich Praga E-114 Air Baby s imatrikulací OK-BUD odstartovala z Českých Budějovic, ale v mlze u Tábo-
ra ztratili orientaci, a museli nouzově přistát poblíž Bechyně.

Trochu času jim zabrala nutná oprava podvozku a vykáčení několika stromků na konci louky, které překážely v bezpeč-

ném vzletu. Na kbelské letišti proto Doubková a Svoboda dorazili se zpožděním a organizátoři už je odmítli zaregistrovat. Pomohl ale šarm jihočeské letkyně a druhého dne mohla „bejbina“ závodit. Závod byl dvoudenní na trase o celkové délce 1073 kilometrů s několika mezipřistáními k doplnění paliva: Praha – Plzeň – Klatovy – České Budějovice – Jindřichův Hradec – Brno – Bratislava – Piešťany – Zlín – Morav-

ská Ostrava – Olomouc – Pardubice – Hradec Králové – Praha. Náročnost trati a zejména prudké výkyvy počasí způsobily, že z 34 startujících letadel dosáhlo cíle pouze 24. Závěrem se ještě letěly dva rychlostní okruhy, ve kterých se budějovický stroj umístil velmi dobře co do rychlosti i nízké spotřeby. Pilotka Doubková s pozorovatelem Svobodou v celkovém pořadí III. Národního letu obsadili páté místo, v kategorii malolitražních letounů druhou příčku a v kategorii typů továrny Praga dokonce první místo. Ustavili rovněž rychlostní rekord 150 km/h. Budějovická posádka si přivezla peněžní prémii firmy ČKD ve výši 2000 korun, stříbrný pohár pro domácí Aeroklub, sto knížek z nakladatelství Melantrich, cenu Zlínské letecké společnosti, čestnou ženskou cenu pro premiantku závodu a kapesní hodinky s věnováním České vzájemné pojišťovny.

Hned na začátku října 1937 Marie Doubková soutěžila v pozorovatelském přeboru sportovních pilotů v Klatovech, který byl spojen s handicapovým závodem na přesnost přiletu do cíle a přistání co nejbližší vyznačeného místa na letišti. Za kniplem Prahy E-114 (OK-BUA) seděl tentokrát Ing. Zdeněk Svoboda, zatímco Doubková ze sedadla pozorovate-

le zakreslovala do mapy značky rozmístěné v neznámém terénu podél trati dlouhé 150 kilometrů. Prokázala, že mezi muži se svými orientačními schopnostmi rozhodně neztratí a podává v podstatě výkon vojenského letce. Individuálně skončila pátá, celá budějovická posádka pak obsadila pátou příčku mezi šestnácti soutěžícími.

S účastníky pilotního výcviku Aeroklubu.

Úspěšná sezóna ale ještě nekončila. Doubková se zapsala do rychlostní soutěže pořádané pro třídu lehkých sportovních letadel s obsahem motoru do dvou litrů, a to na stokilometrové trati na úředně schváleném trojúhelníku Praha-Kbely – Nové Benátky – Říp – Kbely. Závod proběhl 29. listopadu 1937 a trasa se letěla dvakrát po sobě: jednou pouze s pilotem, podruhé s oběma obsazenými sedadly. Při prvním sólovém okruhu dosáhla Marie Doubková průměrnou rychlost 143,13 km/h, během druhého letu s další členkou budějovického Aeroklubu a studentkou práv J. Svobodovou bylo naměřeno 143,85 km/h. Výsledky byly schváleny Aeroklubem Republiky československé jako ženské národní rekordy a předány Mezinárodní letecké federaci v Paříži (FAI), která je uznala jako desátý letecký rekord Československa.,, *Naše sportovní letectví má několik žen pilotek*“, psal tehdejší časopis *Letectví*, „*ale žádná z nich se dosud nezúčastnila činně a opravdově leteckého zápolení, aby povznesla létání žen u nás na mezinárodním poli letectvím. První krok udělala slč. Marie Doubková, členka jihočeského Aeroklubu v Českých Budějovicích...*“.

Kromě pilotních dovedností stála za úspěchem i šťastná volba stroje, jímž byla opět osvědčená Praga E-114 Air Baby (OK-BUD) výrobního čísla 17, vyrobená v ČKD Praha spolu s motorem Praga B o výkonu 39 HP. Zápis letounu do leteckého rejstříku nesl datum 13. března 1936. Hornoplošník zdařilé konstrukce díky svým příznivým letovým vlastnostem a stabilitě našel široké uplatnění ve výcviku a ve sportovním letectví nejen u nás, nýbrž i v dalších evropských zemích.

Mladá, krásná a plná elánu. Taková byla ve svých dvaadvaceti Marie Doubková, která měla před sebou stále nové plány a cíle. Chtěla pokořit výškové rekordy, ale její největší touhou, o které mluvila už záhy po absolvování základního pilotního výcviku, bylo dostat se do školy letecké akrobacie v Praze: „*Dělali nebezpečné zatáčky, vývrtky – to je mým*

Momentka z III. Národního letu Československou republikou.

snem. Neříkám, že by snad obyčejné létání nebo přelety byly fádni, ale akrobacie je rozhodně zajímavější, složitější a tím lákavější“. Za jeden ze svých vzorů považovala jen o rok starší akrobatku Věru Malečkovou, ale tolik štěstí nakonec neměla. Sešlo rovněž z chystané účasti na závodě turistických letadel napříč státy Malé dohody v roce 1938. Hvězda Marie Doubkové nakrátko zazářila, ale opět pohasla v temnotách nadcházejících světových událostí.

Čas rodinný

Mezi jihočeskými příznivci letectví, a nejen mezi nimi, se Marie Doubková stala známou a oblíbenou osobností. Koncem třicátých let se sblížila s Ing. Vladimírem Bělohlávkem, synem ředitele Hospodářské úvěrní banky v Praze, jenž

Letecké závody ve 30. letech.

tehdy přesídlil na jih. Mladý pár navštěvoval vyhlášenou budějovickou kavárnu Savoy naproti divadlu a traduje se, že vždy, když Marie vstoupila do lokálu, kavárenský orchestr spustil oblíbený rakouský „Fliegermarsch“ od Hermanna Dostala.

Příchod nacistických okupantů a začátek druhé světové války připravil členy Aeroklubu o skutečná i pomyslná křídla, pokud ovšem neodešli za hranice a neúčastnili se odboje.

To nebyl případ Marie Doubkové, která měsíc před svými pětadvacetinami zakotvila v manželském přístavu: 7. prosince 1939 si v kostele sv. Václava na pražském Smíchově s Vladimírem řekli „ano“. Místo konání svatby bylo zvoleno s ohledem na bydliště ženichových rodičů, ovšem předchozí ohlášky snoubenců proběhly v kostelech v Lišově a v Českých Budějovicích.

Ženich se sice narodil 18. listopadu 1910 v Praze, ale dětství prožil v letech 1913–1921 v Českých Budějovicích, kde tehdy jeho otec František působil a byl mimo jiné spolupracovníkem Augusta Zátky. Vladimír získal úctyhodné vzdělání na pražském reálném gymnáziu, na univerzitě v Paříži a na vysoké technické škole v Curychu a po zkouškách na pražské technice mu byl roku 1936 nostrifikován diplom strojního inženýra. Bělohávek pak nastoupil do Škodovky v Plzni, nejprve ke zbrojní výrobě a po vojenské službě se věnoval konstrukci lokomotiv. Na podzim 1939 jej životní dráha zavedla opět do Českých Budějovic a od října se stal provozním inženýrem První českobudějovické smaltovny, akciová společnost (Sfinx). Podle rodinných vzpomínek během okupace zamezil tomu, aby smaltovna vyráběla přilby pro wehrmacht a jen se štěstím unikl zatčení gestapem. Na nějakou dobu se potom s Marií uchýlili do Levínského mlýna, kde jeho švagr odvážně ukrýval i uprchlé francouzské zajatce. Doma ve mlýně se ze slavné rekordwoman stala zase „Máňa Doubků“, šťastná, když rodině a hostům chutnalo z její kuchyně.

Na jaře 1941 absolvovala Marie Bělohávková léčebný pobyt v Lázních Svatá Kateřina a brzy poté jí nastaly mateř-

ské povinnosti: 15. června 1942 se v Českých Budějovicích narodila dcera Zora Marie a 28. listopadu 1943 syn Vladimír. Rodina Bělohávkova po téměř celou válku bydlela v Havlíčkově kolonii, na dosah Malše, v domě s tehdejší adresou Na Přívoze 132 (dnes Na Nábřeží čp. 490/7). Blízké okolí jejich bydliště poškodil spojenecký nálet cílený na

Momentka z leteckého závodu ve 30. letech.

budějovické nádraží dne 24. března 1945. Manželé se dvěma dětmi se tehdy na čas přestěhovali k Mariinu bratrovi do mlýna pod Levínem. Hned po osvobození v květnu 1945 byl Vladimír Bělohlávek ustanoven národním správcem Jihočeských lisoven a smaltoven v Českých Budějovicích, známého majetku Franze Westena.

Za oceán

Po druhé světové válce se sice obnovila činnost českobudějovického Aeroklubu, ale Marie Bělohlávková-Doubková se vracela k létání už pouze příležitostně. Přece jen ji vázaly rodičovské povinnosti. Syn Vladimír ovšem vzpomíná, že ho jednou jako dítě vzala do vzduchu skutečným letadlem a byl to silný zážitek. Po převzetí vlády komunisty v roce 1948 už ani nebyla vpuštěna na budějovické letiště, které pak přešlo pod vojenskou správu.

Marie dlouho nemohla najít zaměstnání, nakonec pracovala v administrativě továrny Jitona jako písárka. Hůře dopadl manžel Vladimír, který byl uvězněn a nasazen na práci v dolech, odkud se vrátil s podlomeným zdravím. Zemřel 4. června 1966 v pětapadesáti letech. Jako bydliště je uvedena adresa Nábřeží 10, České Budějovice.

Rodina postupně emigrovala do Kanady. První tam odešel Mariin bratr Karel Doubek hned poté, co v předtuše příštích událostí v roce 1947 prodal mlýn pod Levínem. Zakotvil v Ottawě a později tam dopomohl k usazení dalších rodinných příslušníků. Bratr Jan Doubek opustil Československo počátkem padesátých let a zemřel v Kanadě 13. června 2003.

Syn Ing. Vladimír Bělohlávek emigroval do Kanady v květnu 1968, ve stejném roce tam odešla i sama Marie s dcerou. Tajně s sebou vzala také urnu s popelem svého manžela Vladimíra.

Kdysi slavná pilotka Aeroklubu, moderní dáma a „rekordwoman“ třicátých let, už ale nestihla za oceánem začít nový život. Syn Vladimír pracoval pro firmu Spartan Aeroservis, která se zabývala leteckým snímkováním a dálkovým průzkumem Země, a Bělohlávkovi dokonce bydleli poblíž letiště, ovšem na slibovaný let s matkou už bylo pozdě. Zdravotní stav Marie Bělohlávkové-Doubkové se zhoršoval, nakonec ji 4. května 1969 v kanadské Ottawě zradilo srdce. Asi půl roku po matčině smrti pozůstali poslali urny obou rodičů poštou do Československa, na adresu známých do Lišova. Ti po otevření doručeného balíku v tichosti zařídili uložení popela v rodinném hrobě Doubků na lišovském hřbitově. Hrob byl na jaře 2024 nově opraven a na náhrobku se konečně objevilo jméno první jihočeské pilotky.

Poznámky

¹Z nepočetné literatury o Marii Doubkové viz např. TRNKA, Bohuslav: První jihočeská pilotka. Českosobudějovické listy, 5. 12. 1992, s. 12. Některé údaje pocházejí od pamětníků a zejména z rodinné tradice, kterou zprostředkoval syn Marie Doubkové pan Ing. Vladimír Bělohávek; v majetku rodiny je rovněž album s fotografiemi a novinovými výstřižky, které jsou zdrojem některých citací v této publikaci.

²Státní oblastní archiv v Třeboni (dále jen SOAT), Sběrka matrik Jihočeského kraje (dále jen SMJK), Farní úřad Lišov (dále jen FÚ Lišov), kniha č. 17, Matrika oddaných 1844–1881, fol. 32.

³SOAT, SMJK, Farní úřad Milevsko, Matriky narozených, oddaných a zemřelých, passim.

⁴SOAT, SMJK, FÚ Lišov, kniha č. 17, Matrika oddaných 1882–1927, fol. 2.

⁵SOAT, SMJK, FÚ Lišov, kniha č. 10, Matrika narozených Dolní Milešín, Hrutov, Hůrky a Levín 1851–1887, fol. 139.

⁶SOAT, SMJK, FÚ Lišov, kniha č. 20A, Matrika zemřelých 1853–1942, fol. 158.

⁷Státní okresní archiv České Budějovice (dále jen SOKA ČB), Berní správa České Budějovice, kart. 743, Daňové úlevy novostaveb, Levín čp. 11; SOKA ČB, Archiv obce Levín, Kronika obce Levína (kopie), nestr.

⁸SOAT, SMJK, FÚ Lišov, kniha č. 20A, Matrika zemřelých 1853–1942, fol. 158.

⁹SOKA ČB, Národní škola Lišov, kniha č. 89, Katalog docházky a prospěchu 1921/1922, 1. ročník; SOKA ČB, Základní škola Lišov, knihy č. 73 a 87, Katalogy docházky a prospěchu 1926/1927 a 1928/1928.

¹⁰SOKA ČB, Veřejná odborná škola pro ženskou povolání České Budějovice, kniha č. 251, Katalog Dvouleté školy rodinné, 1929/1930, 1. ročník.

¹¹SOAT, SMJK, FÚ Lišov, kniha č. 20A, Matrika zemřelých 1853–1942, fol. 160.

¹²Hlas lidu, roč. 26, 29. 2. 1932, č. 43, s. 7; SOAT, SMJK, FÚ Lišov, kniha č. 20A,

Matrika zemřelých 1853–1942, fol. 160.

¹³SOKA ČB, Archiv obce Levín, kart. 1, sign. IV/1, Seznam voličů 1937.

¹⁴SOKA ČB, Archiv obce Levín, kniha č. 2, Kniha domovských listů, záznam č. 101.

¹⁵Jihočeský Aeroklub v Českých Budějovicích. Letectví, září 1936, s. 372.

¹⁶Výsledky Národního letu RČS 1937. Letectví, říjen 1937, s. 456–457; Jihočeský Aeroklub v Českých Budějovicích. Letectví, říjen 1937, s. 476.

¹⁷Docílila náš desátý mezinárodní rekord. Jihočeské Večerní slovo, 30. 12. 1937, č. 297; Letectví, duben 1938, s. 167.

¹⁸Letectví, prosinec 1937, s. 552.

¹⁹Archiv hlavního města Prahy, Sběrka církevních a civilních matrik, Smíchov – farní úřad u sv. Václava, dříve s. Filipa a Jakuba, sign. SM O 29, Matrika oddaných 1936–1940, fol. 256.

²⁰SOKA ČB, Sběrka evidence obyvatel okresu České Budějovice, policejní přihláška Vladimír Bělohávek.

Daniel Kovář – Jiří Šilha:
První jihočeská pilotka Marie Doubková

Vydala:
Vojensko-letecká historická společnost, České Budějovice 2024.

Grafická příprava a tisk:
TRIGON AGENCY s.r.o.

www.vlhs.cz

